

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe ½ an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe ½ an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

„Țara Noastră“.

Anul acesta, în care de curând am intrat, se presintă în chipul cel mai favorabil, ca porniri sănătoase, pentru înaintarea neamului nostru și pentru validitatea lui pe terenul intelectual, după zisa proverbului: »Ai carte, ai parte«...

Pe toate terenele principale, reprezentând diferite categorii de interese, avem astăzi reprezentanți în tipar.

Avem »Revista Teologică«, a pleiadei de teologi și profesori cu cultură superioară, menită să cultive și să întărească în îndeplinirea misiunii sale pe preotul român. Avem »Vatra Școlară«, de mult așteptată caluză a dascălimei noastre modeste în posibilitatea de a-și câștiga, fără acest fel de îndrumare, mijloacele necesare și cerute de actualitate, pentru facilitarea progresului învățământului și perfecționarea succesivă a cunoștințelor ce într-una cucerește știința, pentru luminarea și folosul omenirii.

Dar mai ales ne lipsea, până acum, și împlinitu-s'a lipsa unui organ de publicitate anume scris pentru popor.

Ce e drept, mai avem și din trecut »foi pentru popor«, tratând chestiuni fie economice, fie informative, în parte și cu caracter politic, dar acelea au fost și sunt astfel redactate și conduse, încât nu odată au cuprins lucruri de puțin interes pentru popor, — neputându-se grupa în jurul lor suficient pregătite elemente conducătoare pricepute, din cauza condițiilor grele și a puținei garanțe a trăiniciei, de care sufăr în cea mai mare parte ziarurile la noi.

Dar atunci, când la spatele unui ziar merită să dea educație poporului stă o instituție ca »Asociațiunea pentru cultura și literatura română«, nu încapă îndoială, că unul din factorii temeliei unei bune gazete pentru popor, este dată.

Alături, și în egală măsură cu partea materială, trebuie să aibă o gazetă și puterea, pregătirea și destoinicia morală și intelectuală a redacțiunii, pestetot a colaboratorilor.

„Țara Noastră“, foaia populară a »Asociațiunii«, la sfatul actualului secretar literar al acelei instituții de cultură, pornită ca urmașă

a »Transilvaniei« cuprinzătoare mai mult de ane administrative a acelei societăți, întrunește amândouă condițiunile indicate mai sus, prin ce îi este garantată nu numai existența, ci chiar și o binefăcătoare influență.

Ce e drept, din România ne vin reviste destul de bune, ba unele excelente, — dar în mare parte menite pentru intelectuali. Ne vine și o revistă pentru popor, foarte prețioasă, »Albina«; dar pe acea revistă o preocupă și dirignitorii ei cunosc și urmăresc chestia țărănească așa cum se prezintă în țara vecină, pe când la noi e altă situație, alte nevoi și alte dureri sunt.

Acesta este motivul, pentru care a și fost foarte cuminte lucru, pornirea la noi a unei reviste pentru ai noștri țărani, — iar voia lui Dumnezeu și împrejurările așa au adus lucrurile, ca cel-ce a dat dovadă de cea mai caldă simțire și cea mai mare inimă, cea mai sfântă idealizare a neamului său, ale cărui calități le preamărește și dureri le plânge, *Octavian Goga*, să fie redactorul, conducătorul revistei pentru țărani, »Țara Noastră«.

De-aceea, credem, că nu este cu cale să lipsească delacasă de cărturar român dela sat, dela șezătorile, din sărbători țărânilor noastre, revista, ale cărei cuvinte așa de cald și înțelept sună inimii, înșirate și spuse pe 'ndelete, ca și în scăpărătoarele versuri ale acelu trimis al Domnului, care este cântărețul »pătimirii noastre«...

Iată, de încheere, câteva din rosturile menite a ne ajuta neamul spre bine, după cuvântul poetului:

»Trebuie să fim umăr la umăr, să ne răzimăm unul pe altul, ca să nu ne prăpădim. Cărturărimea să nu fie numai cinstită, ci și înțeleasă de popor. Să ne dăm seamă, că numai o apropiere de sufletul acestor oameni dela sate poate fi temeiul mănecării noastre, că această mulțime trebuie crescută în povețele zilei de astăzi, dacă vrem să ne asculte și mâne. Să ne pătrundem de adevărul, că viitorul unui neam se razimă pe legătura sufletescă dintre căpetenii și ostași. Să fim pe deplin lămuriiți, că închiși între zidurile meseriei noastre orașenești, ieșind din slujbă odată pe an cu trenul pe două ceasuri la sat, ne înstrăinăm de păsurile țaranului, de gândul și graiul lui. În acest chip

ne clădim temelile unei lumi ciudate de oameni fără rădăcini sufletești în trecutul lor, cari dibuiesc și nu știu să aleagă nici când calea care duce la inima creștinilor, dintre cari s'au ridicat. Astfel se deschide prăpastia largă între noi și țărani și glasul nostru răsună în pustie.

E vremea ca această tagmă de cărturari să simtă în sufletul ei acel răsunset al datoriei față de ai săi, acel îndemn frumos de a te apropia de ceata oropsiților din cari te-ai ridicat. Să ne apropiem de săteni și de nevoile lor; să ne apropiem cu înțelegerea dreaptă a durerii lor și cu meșteșugul vorbei în povăța pe care-o spunem.

Sa-i dăm carte țăranimii noastre; *carte înteeasă*. Slova e zidul de apărare, pe care ni-l'a dat vremea nouă împotriva dușmanului. Dar o slovă cu greșuri e o săgeată care a greșit drumul.

Ancheta învățătorilor noștri.

În numărul precedent al acestui organ s'a fost promis, că vom da loc părerilor, dorințelor și rugărilor, formulate de ancheta dela Sibiu a învățătorilor noștri, cu privire la ameliorarea învățământului nostru popular. În cele de mai jos le facem deci locul cuvenit, cu acea observare, că între punctele singuratice ale acelor opinii și deziderate ale anchetei, se află și atari idei, de a căroră întrupare s'a ocupat deja și sinodul eparhial încă mai înainte de ancheta de sub întrebare și se ocupă și azi Consistorul.

Astfel e la locul său a se aminti aci, că sinodul eparhial și în ultimele sale două sesiuni s'a preocupat de ideea organizării unui post de inspector diecezan (revizor diecezan zice ancheta) și numai în chestiunea financiară zace pedeca, că până azi nu avem un inspector diecezan peste școlile populare.

Tot așa, în ce privește îmbunătățirea frecvențațiunii școlare, atât Sinodul nostru eparhial, cât și Consistorul și-au spus deja cuvântul. Consistorul a și luat dispozițiile cuvenite, prin circularul său de sub Nr. 4928/906, deja înainte de ținerea anchetei, la 27 Iunie a. tr., și nu rămâne decât ca organele subalterne să pună mâna pe suflet și să deie Consistorului tot sucursul lor la executarea dispozițiilor emise deja.

Numitele deziderate sunt următoarele:

1. În interesul promovării învățământului nostru prea Ven. Consistor mitropolitan este rugat a institui pe viitor ancheta reprezentanților învățătorimii din 3 în 3 ani, în chip de conziliu al instrucțiunii mitropolitane, căreia să se supună spre opinie în viitor toate chestiunile școlare, supunându-le deliberării mării congres național bisericesc.

2. Pentru a deșteptă în popor dragostea și interesul față de școală, comitetele parohiale să fie îndrumate în viitor, ca în rapoartele cari le fac cătră si-

noadele parohiale ordinare, să scoată în relief activitatea și roadele școlai.

3. Conziderând, că unul din impedimentele primordiale în învățământ, e lipsa mijloacelor de învățământ și respective a manualelor șolare, prea Ven. Consistor este respectuos rugat a lua dispozițiunile necesare, ca în preliminarele fiecărei parohii din mitropolie să se susceapă o sumă corăspunzătoare pentru procurarea manualelor șolare și a recvizitelor șolare, ca astfel învățământul să nu sufere.

4. Conziderând, că unul dintre principalele impedimente în mersul normal al învățământului nostru este *trecventarea neregulată a școlari*, care provine în mare parte și din neinteresarea organelor parohiale față de cauza învățământului, precum și din dispozițiunea greșită a regulamentului n vigoare, care prescrie, ca conspectul absențelor să se trimită președinților de comitet, cari în multe cazuri fiind țărani nu execută dispozițiunea legii, nu altcum și din împrejurarea, că antistiile comunale nu-și implinesc datorința, fiind pedepsirea părinților lăsată în sarcina primarilor țărani, cari nici nu înțeleg importanța legii, iar de alta parte interesați fiind, întrelasă intenționat a executa legea, prea Ven. Consistor mitropolitan este rugat să iee următoarele dispozițiuni:

a) să se îndatoreze preoțimea parohială sub grea răspundere a se interesa de frecvențațiunea regulată a școlai, dojenind pe părinții renitenți; iar în caz de repetită renitență, să se raporteze antistiilor și să se poarte evidență exactă despre pedepsirea părinților, și în caz de renitență a antistiei, în termen de 8 zile să facă arătare contra antistiei la protopretură;

b) conspectele despre absenți, să nu se trimită președinților de comitet, ci preoților, ca directori locali cari să se îndatoreze sub răspunderea oficiului, a lua cele mai energice demersuri pentru garantarea frecvențațiunii regulate;

c) să se întrevină la înaltul guvern prin o reprezentațiune, prin care să se ceară, ca același să iee demersuri serioase pentru garantarea obligativității învățământului și în consecință pentru o frecvențațiune regulată recercând pe concernenții vicecomiți, ca să purceadă cu toată rigoarea în contra primarilor renitenți, cari nu execută legea.

5. Conziderând, că planul de învățământ, votat de măritul Congres la anul 1903, pe lângă alte defecte, nu a conziderat deloc principiul învățământului practic în ce privește special studiul economiei, deși poporul nostru, ca popor eminent agricol, trebuie să primească mai multă hrană în această direcție, ancheta roagă pe prea Ven. Consistor, ca actualul plan de învățământ să-l facă obiect de studiu în conferențele tractuale de primăvară, materialul adunat să-l facă obiect de studiu aprofundat într'o anchetă convocând la Sibiu, în care fiecare dieceză să fie reprezentată prin 3 învățători din cei mai probați, cari mai înainte să studieze în dieceză materia adunată din conferențele tractuale.

6. Conziderând, că proprietatea fiecărei instituțiuni este condiționată în prima linie dela conștiințioasa controlare a activității ei prin bărbați experți, cari pricep adevărata menire a acelor instituțiuni, prea Ven. Consistor este rugat a lua în apreciere propunerea:

a) ca în fiecare dieceză, pe lângă organele actuale, să se institue câte un revizor diecezan bărbat înzestrat cu cunoștințe teoretice și practice în ale instrucțiunii, pentru supraveghierea și controlarea mersului instrucțiunii;

b) în fiecare tract să se institue, pe lângă protoprezviter-inspector școlar, un învățător diu cei mai

probați, ca referent al afacerilor școlare, care să servească în cele interne școlare cu statul și cunoștințele sale întru promovarea afacerilor școlare.

7. Conziderând, că pentru a pune școala română și pe învățătorul ei în condițiuni de o *muncă mai rodnică*, ar fi de dorit, ca Van. noastre, autorități să ale și aplice mijloacele, prin cari ar deșteptă în învățătorime însuflețirea nobilă pentru marele ideal al culturii neamului, prea Ven. consistor mitropolitan în frunte cu Ex. Sa I. P. S. D. Arhiepiscop și Mitropolit și P. S. Domni Episcopi diecezani, să binevoiască a aprecia în viitor mai mult zelul și activitatea învățătorimeii conștiințe:

a) prin premiarea acelor care se disting prin deosebit zel și abnegațiune, iar

b) la constituirea Ven. Consistoare să se conzidere mai mult și statul încătătoresc.

8. Conziderând, că în comisiune s'au adus cazuri concrete, cari dovedesc, că regulamentul pentru organizarea învățământului nu se execută întru toate, se roagă prea Ven. Consistor mitropolitan a lua dispozițiuni pentru executarea aceluși Regulament“.

Evoluțiunea și depravațiunismul.

(Serie nouă).

II. Reflexiuni culturale.

b) Cultura religioasă-morală.

a) Cea morală.

În acea măsură, în care neamul românesc prin sfortare intelectuală a înaintat în cultura materială dela cele mai embrionale începuturi până la gigantul progres de azi, deodată și paralel cu cultura intelectuală a progresat și pe teren religios moral dela cele mai pale presupunerii primordiale până la pozitivismul dogmatic de azi bazat pe argumente pozitive și pe concluzii raționale.

Conservarea individuală, prin care omul a ajuns la cultura modernă, a fost totodată și motorul, prin care în decursul contactului cu natura s'a făcut cunoscut cu autorul ei. Aceeași potență intelectuală, ce a condus realizarea misiunii fizice, a luminat și calea celei religioase, analog cum unul și același corp se îngrijește de atribuția conservării și de a perpetuării. Precum plinirile fizice sunt căi spre o cultură materială și spre activarea spirituală, viața psihofizică totdeauna a fost mugurul roditor, din care s'a dezvoltat fructul vieții intelectuale și religioase-morale.

Conform finalității din ordinea supranaturală omul fiind creat încă și spre un scop spiritual și superior celui fizic de natură curat animalică, îl poate cunoaște pe acesta prin abstracțiune de pe realitatea empirică și prin reflexiune la calitățile sufletești. De aceea lumea, a cărei miniatură el este, pentru dânsul este creată, ca să-și realizeze ambele sale misiuni: din partea cantitativă să-i ofere condițiile de asistență, cu cea calitativă să-l conducă la dezvoltarea intelectuală a cunoaște din calitățile operei și calitățile autorului, din ordinea naturală misteriiile și temeuriile celei supranaturale.

Dotat cu o inteligență superioară, pe care o cunoaște imediat și empiric din prestațiunile sale zilnice, la conștiința superiorității sale el nu se mulțumește ca animalul numai cantitativ cu condițiile de existență, cum i-le oferă natura în stare de tot brută, ci caută și calitatea lor, de stau și formal în raport armonic cu ideile estetice „*frumos plăcut și bine*“, pe cari ca ființă empirică cu ajutorul abstracțiunii practice în toate lucrările sale le decopiază de pe operele naturii. Aceasta calitate specifică a omului, în virtutea căreia în toate acțiunile sale se dă condus de modelul ideilor estetice, eu o numesc idealitatea naturală a intelectualei firi omenești. Ea este fundamentul metafizic pentru știință, artă și religie. Ideile estetice, cu cari viața omenească subiectiv este desesută, obiectiv oferă desenul proiectiv pentru toate plinirile noastre. Tot ce ni-se prezintă sub simetria formelor și a metrului, numim frumos; aceasta senzație competitivă cu senzorul vederii și al auzului se transmite prin paralelizmul psihofizic percepției intelectuale, unde primește forma de imagine sau închipuire. De oarece toate operele creațiunii ni-se prezintă sub acest plan și senzorul nostru este de acum și armonic acordat, tot ce poartă forma „frumos“, atinge în mod plăcut sentimentul nostru, care nu este alta decât atitudinea noastră subiectivă față de diversele obiecte. Ideea „plăcut rădăcinează cu un grad mai adânc în internul nostru, căci pe când ideea frumos are un substrat mai mult mecanic, ideea plăcut are un fundament metafizic și desvoaltă ce voim și ce nu voim“.

Dară fiindcă nu tot ce subiectiv trece de frumos e totdeauna și obiectiv plăcut, nici toate subiectiv plăcute sunt și obiectiv frumoase, deaceia numai stricta obiectivitate le dă prețul real. Tot așa nu tot ce subiectiv pare frumos și plăcut, totdeauna este obiectiv de folos misiunii noastre cu care trebuie să relaționăm toate situațiunile, ci numai aceea ce promovează realizarea ei. Aceea calitate în puterea căreia cele frumoase și plăcute oferă garanța despre realizarea scopului finat al existenței noastre este substratul „ideei bine“.

Resumativ rezultă, că ideile „frumos, plăcut și bine“ prin raportul lor progresiv fac între olaltă o gradatie: „*Frumosul*“ trece prin prisma senzorului la cunoștința noastră și ideea sa aparține de aceea imaginării, ce se petrece pe tabletul intelectului. Aceasta impresie nu rămâne veleităte fără de etate și consecință ulterioare, ci imprimă tipul ei și în a doaua pătură a vieții sufletești, adecă voinței, în care se prezintă ca sentiment plăcut sau neplăcut; și ideea lui în aceasta adâncime metafizică nu este decât travestația „frumosului“ trecut acolo prin mecanismul psihofizic al imaginării. Din aceste două poziții psihologice rațiunea calculează auspiciile misiunii finale și după cum află sau nu garanța realizării, rezultă ideea bine sau rău. Ideea bine așa dară nu este alta decât aprecierea ideii frumos și plăcut ca factori eficienți pentru opera misiunii finale. Având ea pentru

sine participarea întregului ego, se prezintă ca cvintesența vieții sufletești și ca cea mai supremă concepție intelectuală, care dirigă viața omenească pe calea misiunii finale.

Fiind el planul etern pentru viața noastră tot ce poartă timbrul lor este *bine*, altminter *rău*.

(Va urma).

Ministrul cultelor la noi.

Duminecă, Excelența Sa contele Albert Apponyi ministrul cultelor și instrucțiunii publice, a vizitat școala noastră centrală, în special institutul nostru pedagogic.

Distinsul oaspe s'a prezentat la institut, fiind însoțit de P. S. Sa Dl Episcop diecezan, fișpanul comitatului, primarul orașului, inspectorul școlar comitalenz, președintele reuniunii învățătorilor de stat din comitat și câți-va însoțitori veniți din Budapesta, în suita Excelenței Sale.

Ministrul a fost binevenat de Directorul Roman R. Ciorogariu, înfruntea tinerimei arangeate în ordine în sala festivă, cu următoarele cuvinte:

Excelența Voastră!

Vă datorim cu recunoștință, pentru onoarea ce ați binevoit a ne face, cercetându-ne institutul. Vă urez binevenire în modestul nostru lăcaș

Trecutul de o sută de ani al pedagogiei noastre este o mărturie despre rolul său deschizător de drum pe terenul instrucției populare precum și despre faptul, că el a fost totdeauna un izvor dătător de viață a sentimentelor religioase, de iubire față de patrie și de credință față de tron.

Iar prezentul nostru este aci; în fața Excelenței Voastre, ca o vie mărturie a faptului, că dieceza noastră a adus toate sacrificiile posibile, ca prin susținerea acestui așezământ să cultive neîncetat în sufletul poporului nostru armonia sentimentelor de credință față de religie, patrie și coroană, ca condiție cardinală a virtuților cetățenești. Stau cu inima deschisă în fruntea acestui institut, ca să vă dau seamă Excelență, de munca cinstită și misiunea culturală ce acest institut săvârșește în numele lui Dumnezeu.

Ne simțim fericiți, că ni-s'a dat ocaziune a ne deschide inima înaintea Excelenței Voastre, care din situația înaltă în care V'a așezat Provedința, sunteți chemat e pătrunde cu înțelepciune și ochiu artistic în lumea sufletetească a institutului nostru. În speranța, că prin activitatea noastră de până aci ne-am făcut vrednici de încrederea puterii de stat, cerem protecția Excelenței Voastre pentru viitor,

ca sub scutul acesteia institutul nostru să-și poată împlini cu puteri înalte marea și nobila sa misiune. Să trăiți la mulți ani!

După ce Excelența Sa răspunde binevențării, i se prezintă membrii corpului profesoral, apoi vizitează institutul.

Magnificența Sa dl Neményi Imre, consilier ministerial, a asistat la o lecție practică făcută de un elev, în școala de aplicație și a vizitat întreg institutul.

La îndepărtarea sa din institut Excelența Sa Dl Ministru dă tinerimei vacanța pe a doua zi, pe Luni. Vizita a făcut înaltul oaspe în Arad P. S. Sale D-lui Episcop.

Se știe, că ministrul a venit la Arad la inaugurarea internatului pedagogului de stat, și la deschiderea congresului învățătorimei maghiare a ținutului.

Lucrări de știință teologică.

O carte bună este cea a Părintelui Dr. Vasilie Găină, profesor la Facultatea Teologică din Cernăuți, apărută în anul curent sub titlul: „Budismul și Creștinismul“ studiu apologetic, 280 pagini.

În introducere autorul vorbește despre mania apusenilor pentru budism și dă o mulțime de date asupra mișcării budiste, precum și asupra scrierilor, cari se ocupă cu propovăduirea budismului. În urmă arată cauzele unui asemenea fapt ciudat. După aceea arată scopul scrierii, care constă în a face o comparațiune între budism și creștinism spre a se vedea superioritatea celui din urmă. În vederea acestora, autorul, presupunând, cu drept cuvânt, că ne este cunoscută doctrina creștină, trece la expunerea învățături și organizațiunii budismului. În aproape o sută pagini compacte se vorbește despre starea religioasă-morală a Indiei înainte de budism, despre viața și activitatea lui Buda, despre învățătura lui Buda, despre comunitatea budistă și în fine despre canonul budist. Toate cestiunile sunt tratate amănunțit și bine documentat. Aceasta formează partea întâia a lucrării.

În partea a doua autorul caută să arate dacă este, ori nu, vre-o asemănare între budism și creștinism și de aceea tranșază cestiunile: a fost cunoscut budismul în Palestina pe timpul venirii Mântuitorului? A cunoscut Iisus budismul? Au putut fi influențați Evangeliștii de legende budiste? Și în fine, eră cunoscut budismul în lumea greco-romană pe vremea aparițiunii creștinismului?

Răspunzând negativ și argumentat la toate aceste întrebări, autorul expune apoi teologia creștină și pe cea budistă, cosmologia creștină și budistă, antropologia creștină și budistă, soteriologia creștină și budistă, comunitatea creștină și budistă, concepțiunea creștină și cea budistă despre valoarea lumii și a vieții, etica creștină și budistă, și în fine, vorbește despre Iisus și Buda. Din comparațiunea acestor cestiuni fundamentale, autorul scoate deosebirea fundamentală dintre o doctrină și alta.

După ce autorul combate pretinsele analogii dintre Evangeliile creștine și legende budiste și după ce combate și aserțiunile lui Rudolf Seydel, cu-

prinse în scrierea sa: „Das Evangelium von Iesu in seinem Verhältnisse zur Buddhasage und Buddhalehre“, și încheie lucrarea cu un apendice referitor la raportul numeric între budism și creștinism.

Această scurtă dare de seamă, foarte obiectivă, arată importanța lucrării profesorului Găină pentru tânăra noastră literatură. Cestiunea, cu care se ocupă profesorul Găină, fiind o cestiune de actualitate, bine și conștiincios tratată, credem că toți acei, cari voesc să fie în curent cu ultimul cuvânt al științei în cestiunea comparațiunii dintre budism și creștinism, se vor grăbi să-și procure cartea despre care am vorbit în prezenta dare de seamă.

Tot în cursul anului curent și tot în Cernăuți a mai apărut și altă lucrare intitulată: „Prelegeri academice din Teologia Morală Ortodoxă“, datorită profesorului dela Facultatea Teologică din Cernăuți Dr. Emilian Voiutski (269 pagine).

Autorul în prefață arată, că volumul de față nu este de cât o introducere la alte volume ce vor urma și că întreaga lucrare complectată și adnotată reprezintă cursurile ținute studenților Facultății de Teologie din Cernăuți.

Deși s'ar părea că acest volum, ca introducere, nu are o importanță deosebită, totuși este partea cea mai însemnată, pentru că se arată, în mod istoric, efectele minunate, produse în omenire de morala creștină; de aici însă ușor se poate deduce și însemnătatea religiei creștine.

În scopul arătat, autorul, după ce definește Teologia Morală ca știință și arată raporturile ei cu alte științe, face o ochire asupra istoriei și literaturii morale filozofice și creștine, vorbind despre filozofia greacă, filozofia evului mediu, a renașterii și a timpurilor noi. Apoi vorbește despre morala Testamentului Vechiu precum și despre morala Mântuitorului și despre spiritul moral creștin din timpul Apostolilor. Terminând această parte interesantă, autorul trece la alta nu mai puțin interesantă și anume trece la expunerea istoriei și literaturii moralei creștine dela veacul apostolic și până în ziua de azi: ni-se pun înainte, cu chipul acesta, părinții apostolici, părinții și învățătorii bisericești răsăriteni și apuseni până la Constantin Cel Mare și apoi până la sinodul al VII. ecumenic (787). arătându-se pentru care anume cestiune de morală este interesant fiecare părinte și învățător bisericesc. După aceea istoria literaturii morale începe cu anul 787 și merge până la 1054, iar de aici până la căderea Constantinopolului 1453 arătându-se progresele făcute în Orient până la 1453, și în Occident până la reformă (1517). În fine această istorie merge până în zilele noastre: încheindu-se lucrarea cu un șir de opere, apărute pe terenul moral la Greci, Ruși, Români și în Biserica apusana (romană și protestantă).

Din cele expuse, așa de sumar, se vede, că autorul este un vechiu și consumat moralist (nu de mult a serbat 25 ani de doctorat), care e în curent cu tot ce se produce de seamă pe terenul Moralei creștine. Scrierea sa va umplea un gol bine simțit în literatura noastră, și va folosi mult tuturor acelor, cari doresc a ști, cum stă morala creștină, față cu știința. Eu, comunicând cetitorilor revistei „Biserica Ortodoxă“ despre aparițiunea operei amintite, doresc sincer, ca Dumnezeu să țină printre noi pe Părintele profesor și Dr. Emil Voiutski, spre a duce la sfârșit opera începută din care s'au luminat atâtea generațiuni de studenți ai Facultății din Cernăuți și din care se vor lumina de acum înainte și toți Românii, doritori de

înaltă știință morală, cu atât mai mult, cu cât sistemele de Morală creștină sunt raritate nu numai în literatura noastră săracă, ci și în literatura popoarelor bogate din acest punct de vedere.

(După „Bis. Ort.“) Prof. Iconom Const. Nazarie.

Cătră cetitori!

Cu numărul de față deschidem abonament nou la foaia »Biserica și Școala«.

Numărul 1 îl trimitem tuturor oficiilor parohiale din dieceza Aradului, numărul 2 și cei ce vor urmă se vor trimite numai acelor cari plătesc abonamentul pe cel puțin $\frac{1}{2}$ an ori se angajază în scris la abonament, obligându-se a plăti abonamentul ulterior.

Prețul abonamentului e: Pe un an 10 cor. pe jumătate an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

Epuizându-se toate exemplarele din calendarul nostru diecezan de pe anul 1907, de și-l tipărisem în 20,000 exemplare, cu tot respectul rugăm pe acei onorați domni cari au dela noi calendare în comisiune, să binevoiască a ne returnă exemplarele pe cari nu le pot desface, ca să putem satisface comandelor ce ne sosesc.

Tipografia diecezană.

CRONICA.

Botezul în Arad. Frumoasa sărbătoare a botezului Domnului s'a serbat în Arad foarte frumos, asistând și un număr mare de credincioși.

A pontificat atât la serviciul divin cât și la sfințirea apei P. S. Sa Dl. Episcop diecezan, asistat de P. C. Sa R. Ciorogariu, P. On. D. V. Beleş, On. Pr. G. Bodea Al. Vesalon, Tr. Vătan și Dr. I. Suci, Dr. T. Botiș, N. Nihulin diaconi.

Cântările bisericești le-a ținut corul seminarial condus de D. prof. T. Lugojanu.

Consistor plenar. Mercuri în 10/23 Ian. c., la orele 11 a. m. s'a întrunit Consistorul plenar, sub conducerea P. S. Sale Dlui Episcop diecezan, pentru a lua rezoluțiune în mai multe afaceri de importanță. La ședință au luat parte următorii asesori consistoriali: Augustin Hamsea, Roman R. Ciorogariu, George Popovici referent, Paul Miulescu, Vasilie Beleş, Dr. Traian Putici, Traian Vătan, Dimitrie Muscan, Fabr. Manuilă, Gerasim Serb referent, Emanuil Ungurean, Dr. George Cinhaudu, Petru Truța, Pavel Rotariu, George Purcar, Aurel Călnicean, Ioan Russu-Șirianu, George Petrovici și Iosif Moldovan.

Biserica românească din Viena s'a inaugurat și sfințit Duminecă la 7/20 Ianuarie.

Învățăturile la sfințire au fost subscribe, în numele comitetului parohial, de Alex. Baron de Hormuzachi și Dr. St. Ciurcu.

La serviciul divin a participat protopopul Const. Popovici, care este și deputat în casa țării și preotul militar Dr. V. Cioban.

A asistat mult public, colonia română din Viena dar și oaspeți din România.

Fondul tinereții dela institutul ped. teol. din Arad a fost împărțit cu suma de 20 cor. din partea Onor. Dn Victor Popovici, paroh în B.-Ciaba, din incidentul răposării iubitei sale soții Maria n. Cornea.

Binecuvântare și mângăere reverse Dumnezeu asupra inimei întristate, care în faceri de bine pentru tinerețe găsește chip de întrupare a pietății sale.

Cronică bibliografică.

Viața Românească I. 1906. Nr. 10, ultimul din anul prim, cuprinde un vast și prețios material pg. 485—672: M. Sadoveanu, Codrul (nuvelă). A. Stavri, April (versuri). A. Philippide, Specialistul român. N. Gane, O serbare școlară (amintire). Dr. Al. Vaida-Voevod, Wilhelm Tell (act II. sc. i.) traducere. Dr. P. Cazacu: *Locuințele sătenilor*. Matilda Poni, Sfat (versuri). N. D. Cocea, Urlătoarea (schite vânătoarești). I. Russu-Șirianu, Dinasticismul nostru. M. Costea, Din Basarabia. Miscelanea. C. Botez, Dicționarul Academiei și d. Sextil Pușcariu, Vasile Pârvan, E nevoie la noi de o revistă istorică? Oct. Botez, Cronică literară (F. Brunetière). P. Bujor, Parasitizm organic și social (Cr. științifică). Al. Tzigara-Samurcaș, Muzeul român și cel bulgar (Cr. artistică). C. S. *Țară de latifundii* (Cr. internă). — Numeroase Recenziuni; Revista Revistelor; Bogate informații despre mișcarea intelectuală în străinătate. Bibliografie.

„*Viața Românească*” încheiând un an de bogată activitate, în considerare că în întinderea de 150 pg. de număr (peste care a trecut, în contul propusului, în anul expirat, la 180 pg. de nr în termin mediu) e în parte restrânsă, cere avizul cetitorilor săi, dacă prefer, pentru lărgirea cadrelor înmulțirea paginelor unui număr la 200? — în care caz s'ar recere o urcare a prețului abonamentului anual cu 4 lei (învățători etc. cu 3 lei).

Abonamentul în Austro-Ungaria e: pe un an 15 cor. pe $\frac{1}{2}$ an 7.50, un număr 1.50. Se poate achita în trei rate de câte 5 cor. la câte patru luni, anticipativ.

Recomandăm, cu deosebire doritorilor de a se intrui și de a avea plăceri estetice-literare cum și doritorilor de a cunoaște mișcarea ideilor omenirii și în deosebi situația și relațiile neamului nostru de pretutindeni, — să nu întrelasă a-și procura această prețioasă publicațiune „*Viața Românească*” (Iasi — România — Str. Manolescu 2.)

Luceafărul, cea mai elegantă revistă românească, ca execuție artistică, Nr. 21—24. (V.) cuprinde un prețios material, și anume: Graiul pâinii, Oct. Goga O scrisoare tatii, I. Agârbiceanu. Două inimi, M. Cunțan. Ipgenia în Taurida de Goethe, Tr. I. Borgia, 53 de reprezentanții teatrale, de Z. Bârsan. Cămașa, M. Cunțan.

Călugărița, Ec. Pitiș. Asupra unor rătăciri critice, M. Simionescu-Râmniceanu. Celc două câmpii de H. Sienkiewicz. Un interviu cu Marc Tvain, V. Pop. Scrisori din București (Poetul soarelui) G. Bogdan-Duică. Lăutarul, D. Ramură, Crăciunul copiilor (versuri) de I. Bratu. G. Coșbuc. M. Cunțan. Împărăția lui Moș-Iene, Adelina Tăslăvanu. Dr. Sextil Pușcariu (cu portret). Cronică. Interesante dări de seamă și reflexiuni, asupra mișcării noastre literare. O notă nouă, imbelșugată este aceasta, care mărturisește, în parte, viociunea de spirit și a prozatorului O. Goga

Abonament: 1 an 12 cor. (ed. lux) 20 cor. pentru $\frac{1}{2}$ an 6, — ori 10 cor. Sibiu Str. Morii.

Revista Teologică, organ pentru știința și viața bisericească apare lunar, Sibiu, a. I. nr. 1. Abon. pe an 6 cor. pe $\frac{1}{2}$ an 3 cor. un număr 50 bani.

„Vrem să punem un modest început, — se zice în articolul „Cătră cetitori” — de a concentra și de a înfrăți reșelele forțe de muncă intelectuală în biserica noastră... Desfășurăm deci steagul. Credință, morală, cultură scriem pe dânsul”.

Zicem un „bine-ai venit!” acestui nou confrate, la a cărui redactare vedem întrunite elementele de cultură superioară din clerul nostru și profesorii de teologie.

Numărul prim cuprinde următoarele articole: Cătră cetitori, Red. Universalitatea religiunii de Dr. N. Bălan (redactorul responsabil). Din greutățile vieții pastorale, Aug. Hamsea. Critica biblică mai înaltă Dr. A. Crăciunescu. Protoprezviterii, Dr. E. Roșca. Pasto-ralele mitropolitului Șaguna, G. Tulbure. Informațiuni. Mișcarea literară. Tipicul cultului religios.

Recomandăm această revistă n special preoțimeii noastre, căreia în primul rând se și adresează.

Vatra Școlară I. 1. 1907 revistă pedagogică, redactor Dr. P. Șpan, cuprinde:

Cătră învățătorimea română. Dr. P. Șpan, Vatra părintească în educațiune. V. Stan, Metodica limbii maghiare în școalele noastre poporane. N. Vătășan, Împărătușul (lecțiune practică). Dr. I. Lupas, Înbunătățirea salarelor învățătoarești. V. Stan, Ziua Sf. Andrei. Dări de seamă, Informațiuni, Bibliografie.

Noua revistă pedagogică, modestă în dimensiune, răspunde unor așteptări legitime, pe cari nădăjduim că le va satisface, cu atât mai ales, că dispune de elemente de seamă dintre cele ce avem în această branșă.

Ar fi de dorit, ca în jurul „*Vetrei Școlare*” să se concentreze la noi tot ce e muncă și sprijin (în folosul propriu!) din partea învățătorimei, reducându-se totodată acele „reviste pedagogice”, cari nu sunt decât buletine și locuri de încercări infantile, cu aere de seriozitate.

Administrația „V. Ș.” e în Sibiu, str. Măcelarilor 30. Abon. pe an 6 cor. pe $\frac{1}{2}$ an 3 cor. Exemplarul 60 fil.

Junimea Literară IV. 1. are următorul sumar: O scrisoare, Sextil Pușcariu. Surorii mele, G. Rotică. O noapte strașnică, Em. Grigorevitz. Dragă mamă, Leandru. Tinerețe, H. Petra-Petrescu. Astă vară V. Loichiță. Borza S. Fl. Marian. Sonet, Leandru. Plastica Renașterii și Mihelangelo I. Veslovski. Nemărginirea, B. Părintele Ion, Liviu Marian. Noaptea Anului nou, Filut. Busuiocul, Elena N. Voronca. Doruri, V. Huțan. Documente, Dim. Dan. Jurământul, Taniu. Seara de iarnă, Ion Streșină. Notițe bibliografice, N.-r. Redacția și Administrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza

Nr. 655. Recomandăm cetitorilor nostri această revistă a fraților din Bucovina. care din ce în ce devine mai prețioasă, prin publicațiunile sale, menite a contribui la redeschimbarea și reunirea bucovinenilor, înspre unitatea culturală a întreg neamului nostru.

Biserica Ortodoxă Română XXX. 9. cuprinde: Necesitatea pentru cler de a se instrui. Despre Români din scrierea lui Daniil Filipid. Clement al Alexandriei. Biserica în Franța. Locuințele și mbibilele Ebreilor vechi. Călătoria mea la sf. Munte Athos, în Palestina și Egipt. Istoria Bisericii Occidentale. Deismul. Sectele religioase din Asia Practica în Biserica Ortodoxă. Evangelia sau viața și învățătura Domnului nostru Iisus Hristos. Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră cu prețul de **50 fileri Rugăciunile școlarilor și cântări bisericești** pentru școlarele române alese și întocmite de *Nicolae Ștefu*, învățător, ediția IV, complectată, așa că se poate folosi și în loc de Octoich. Se extinde pe 9 coale de tipar format mic și cuprinde următoarele: Cântări la începerea școlii. Rugăciunile. Cele 10 porunci. Poruncile bisericești. Rânduiala vecerniei. Rânduiala utreniei. Polieleul. Priceasna. Rugăciunile mesei. Troparele sărbătorilor. Cele 8 glasuri cu rânduiala vecerniei și a utreniei. Sfetilnele și stihirile evangeliilor. Să extinde pe 132 pagini de tipar.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Hidișelul-superior**, protoprezviteratul Orăzi-mari pe baza ordinațiunei Ven. Escisor Orădan de sub Nr. 2546 și 274 B. 1906, se escisor concurs cu termen de alegere pe **15/28 Februarie** 1907, către care e afiliată în mod provizor și **Hidișelul-inferior**.

Emolumentele sunt: I. Dela parohia matra Hidișelul-superior. 1. Casa parohială cu intravilanul și aparținătoarele. 2. Pământ arător și fanaț 13 jughere catastrale. 3. Dela 140 numere de case câte una vică de cucuruz sfârmat, ori 2 coroane dela fiecare casă. 4. Stolele usuate și anume: a) dela botez 60 fileri, b) dela cununii 4 coroane, c) dela înmormântări mici până la 7 ani 2 coroane, iar peste 7 ani după starea lor materială și anume: dela cei mai miseri 6 cor., dela cei cu stare mai mijlocie 8 coroane și dela cei mai în stare 10 coroane; pentru cetirea unui evangelist 2 coroane, pentru slujba lui Lazar 2 cor.

II. Dela filia Hidișelul-inferior: 1. Intravilanul parohial. 2. Pământ arător și fanaț 10 jughere. 3. Dela 60 numere de case câte o vică de cucuruz, ori 2 cor. și 4. Stolele usuate. Cătră emolumentele expuse mai sus se mai adauge întregirea stabilită din partea înaltului guvern pentru candidații fără 8 clase în sumă de 407 coroane 54 fileri. Toate acestea asigură un venit anual de cel puțin 800 coroane.

Contribuția erarială după pământurile parohiale o va solvi alegândul preot. Alegândul preot are să catehizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie și din filie, fără privire la caracterul acelor și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dieceză.

Recurenții sunt avizați a-și trimite recursurile adresate comitetului parohial concernent și ajustate conform

Regulamentului pentru parohii subsemnatului protoprezviter în Oradea-mare, până la 12/25 Februarie a. c. iară până la alegere să se prezenteze în s. biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a-și arată dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Ștefan F. Todor
pres. com. par.

Teodor Morar
not. com. par.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protoprezviter gr.-or.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Varviz**, cu filia **Borumlaca**, protoprezviteratul Orăzi-mari, se escisor concurs cu termen de alegere pe **18 Februarie (3 Martie 1907)**.

Emolumentele sunt: I. Din parohia matra, a) casa parohială cu supraedificatele, b) 21 jughere pământ arător și fanaț, c) dela 80 numere de case câte una măsură de bucate (grâu ori cucuruz) sau în relut câte 2 coroane de măsură, d) trei (3) orgii de lemne ori în bani 24 coroane, e) pășunat pentru 10 darabe de vite, f) ștolele usuate.

II. Dela filie: a) trei jughere pământ arător și fanaț, b) dela 40 numere de case câte o măsură de bucate (grâu ori cucuruz) ori în relut câte 2 coroane de măsură, c) 2 orgii de lemne sau în bani 16 cor., d) ștolele usuate. Zile de lucru din matra și filie 12 cu plugul sau cu carul computeate cu câte 2 cor. 40 fil. iară cu mâinile 65 zile computeate în câte 60 fileri.

Aceste venit dinpreună cu întregirea dela stat în sumă de 405 coroane 68 fileri pentru preoții fără 7 clase asigură alegândului preot un venit sigur de 800 coroane. Conform §-lui 12 din Regulamentul pentru parohii alegândul preot va avea a împărți venitele parohiale până la 13/26 Octomvrie 1907, cu văduva preoteasă. Contribuția erarială după pământurile parohiale o va solvi alegândul preot. Alegândul preot are să catehizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie și din filie fără privire la caracterul acelor și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dieceză.

Recurenții sunt avizați a-și trimite recursurile adresate comitetului parohial concernent și ajustate conform Regulamentului pentru parohii subsemnatului protopop până la 15/28 Februarie a. c. iară până la alegere să se prezenteze în s. biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a-și arată dexteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protoprezviter gr.-or.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei din **Pocola**, în tractul protoprezviter al Beiușului, se escisor concurs nou, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) pământ parohial 14 jugh. și 537 stângeni, b) stolele îndatinat, c) întregirea doțaiiei dela stat conform cvalificațiunei celui ales, și anume: Pentru cei fără 8 clase 728 cor. 79 fil., pentru cei cu 8 clase 1528 cor 79 fil. precum se vede din coala de fasiune B.

Reflectanții sunt poșliți a-și trimite recursurile conform Regulamentului în termenul fixat la oficiul protoprezviter al Beiuș.

Beiuș, la 8/21 Ianuarie 1907.

În conțelegere cu com. par. din Pocola: *Vasile Pup*, protoprezviter.
—□— 1—3

Prin trecerea în statul de penzie a deficientului preot Ioan Savu, devenind vacantă parohia **Pobda**, (pprezviteratul Timișorii), pe baza concluzului luat de Venerabilul Consistor la 14/27 Decembrie 1906 Nr. 7486/906, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Beneficiul parohial se compune din folosirea unei sesiuni parohiale, ștola și birul uzuat, cari computeate la o altă asigură venitul prescripționat pentru parohii de **clasa I. (primă)**. Alesul, cât timp va fi în viață preotul Ioan Savu, va avea să răspundă în rate trei luni ori lunare anticipative, la mâinile pprezviterului tractual, cvota anuală de 400 (patrusute) coroane la ce se angajează și obligă material și moral prin acest concurs, iar un an după moartea acestuia, jumătate din aceasta cvotă. Sarcinile publice și contribuțiile diecezane precum și birul protoprezviteral va avea să le suporte alesul. Alesul e obligat să locuiască zece ani în casa bisericeii și va răspunde episcopiei chiria anuală 100 cor.

Recursele ajustate cu documentele prescripționate pentru parohii de cl. I. conform §-ului 17 al Regulamentului pentru parohii din anul 1906, sunt a se trimite la P. O. Oficiu protoprezviteral al Timișorii. Recurenții cu observarea §-ului 20 vor avea să se prezinte în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea rituală și omiletică.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Pobda, la 8/21 Ianuarie 1907.

Comitetul parohial.

Cu conșezul pprezviterului: *Dr. Tr. Putici*

—□—

1—3

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 6432/1906 pentru postul de capelan temporal cu dreptul de succesiune, sistematizat pe lângă veteranul paroh Mihai Raț din **Pilul-mare**, se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Venitele sunt: 1., una sesiune parohială. 2., interesele fondului sesiunilor parohiale. 3., birul preotesc și stolele îndătinate; — din cari toate alegându-l capelan va beneficia jumătate; însă va suportă și dările publice după partea sa.

Alegându-l capelan este îndatorat a catehiza în ambe școlile confesionale fără vre-o altă remunerațiune. Dela recurenți se recere **cvalificațiune de cl. I.**

Recurenții au să-și trimită recursurile ajustate cu documentele de lipsă — adresate comitetului par. din Pilul-mare — la oficiul protopopesc ort. român în Chișineu până la termenul concursual; iar pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie să se prezenteze în vre-o Duminică ori sărbătoare în sf. Biserică din Pilul-mare, având să observe dispozițiunile §-lui 18 din Regulamentul pentu parohii.

Pilul-mare, la 29 Noembrie v. 1906

Comitetul parohial.

În conșelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu*, protoprezviter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza concluzului Ven. Cons. gr. or. rom. din Arad de dtto 16/29 Mai 1903 Nr. 1694/903 prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru renovarea s. biserică gr. or. rom. din comuna **Căprioara** protopopiatul Lipovei cu prețul de esclamaire 2683 cor. 10 fil. pe ziua de **18 Febr. (8 Martie)** 1907 la orele 11 a. m. în localul școlii din loc.

Licitanții au să depună ca vadiu 10% adică 168 cor. 31 fil. în numărare sau în hârtii de valoare — din prețul de strigare. Preliminarul de spese, precum și condițiunile de renovare se pot vedeă la ofic. parohial gr. or. rom. din loc. Comuna bisericăscă își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător reflectând în care va avea mai multă încredere. Întreprinzătorul n'are drept de a pretinde diurne, viatic și spese de călătorie. Contractul încheiat pentru întreprinzător va fi valabil îndată după subscriere, ear pentru comuna bisericăscă numai după aprobarea Ven. Consistor diecezan.

Căprioara la 8/21 Ianuar 1907.

Pentru comuna bisericăscă gr. or. română din loc

Iuliu Nistor
epitrop.

Iuliu Lăzărescu
preș. com. par.

—□—

1—3

Urmează în Supliment Nr. 3. 1907:

„Janus“ institut de asigurare mutuală pe viață în Viena
s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,
este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“
pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

 Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.
Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000.000 cor. | 3 | Avera institutului 31.000.000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000.000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== **Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.** =====

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(40)

Tiparul și editura tipografiei diecezane din Arad. — Redactor responsabil: **Roman R. Ciorogariu.**

Supliment la „Biserica și Școala“ Nr. 3. 1907.

Regulament

pentru

organizarea învățământului în școlile populare.

Pe baza prescripțiilor Statutului Organic și în conformitate cu dispozițiunile „Regulamentului pentru organizarea provizorie a învățământului în mitropolia ortodoxă română din Ungaria și Transilvania“, votat de congresul național-bisericesc din anul 1878, afacerile școlare în mitropolie se vor prevedea și conduce după următoarele norme:

I.

Dispozițiuni generale.

Art. 38: 1868 §. 4. 45.

§. 1. Fiecare comună gr.-orientală română, în care se află peste 30 de copii în etate dela al 6-lea până la al 12-lea an, e datorată a înființa și a susține din mijloacele sale proprii una sau mai multe școli populare confesionale.

§. 2. Spre acest scop fiecare comună bisericască este obligată a susține unul sau mai multe edificii școlare cu câte un învățător, o sală de învățământ și locuință pentru învățători.

Până atunci, până când comuna își va procura edificiul sau edificiile necesare, va îngriji să așeze școala în case corespunzătoare luate cu chirie.

§. 3. Fiecare comună este obligată a îngriji de atâtea salarii învățătoresți, câte posturi de învățători are.

Art. 38: 1868 §. 46.

§. 4. Acele comune, cari din propriile lor puteri nu sunt în stare a institui o școală populară confesională elementară conform prescripțiilor acestui regulament, se vor însoți spre acest scop cu alte comune de confesiunea gr.-orientală spre a susține împreună o școală comună populară elementară cu un învățător comun, — dacă distanța între aceste comune nu este mai mare de 4 kilometri.

Art. 38: 1868 §. 1.

§. 5. Școlile populare elementare confesionale ort. rom. sunt îndatorate a le cerceta toți pruncii ort. rom. dela al 6-lea până la al 12-lea an, respective până inclusiv la al 15-lea an al etății lor, — dacă nu se vor aplica la dânșii restricțiunile sau dispensiunile normate în §. 91.

II.

Dispozițiuni speciale.

Scopul și categoriile școlilor populare.

§. 6. Scopul școlii populare elementare este: a da copiilor poporului o creștere, care să-i desvolte deopotrivă în direcțiunea intelectuală, morală — religioasă, estetică și fizică așa, ca ei să poată deveni oameni harnici folositori sieși, familiei, patriei și societății omenești.

Art. 38: 1868 §. 48.

§. 7. Școala populară elementară are două despărțăminte:

a) Școala cu cursul regulat, de toată ziua de 6 ani, care au să o cerceteze toți pruncii în etate dela 6—12 ani.

b) Școala de repetițiune cu curs de 3 ani, care au să o cerceteze toți copiii în etate de 12—15 ani.

A. Școala populară elementară cu curs de toată ziua și cea de repetițiune.

§. 8. Oricare școală cu curs de toată ziua — fie și mai multe într'o comună — își împarte școlarii în șase cursuri; fiecare școlar își primește instrucțiunea prescrisă pentru cursul, la care e înscris.

Unde sunt mai multe școli elementare într'o comună, toate sunt coordonate și deopotrivă întocmite.

Art. 38: 1868 §. 46.

§. 9. În fiecare școală populară elementară se instruează toți copiii obligați a cerceta școala prin un învățător în același timp și în același local.

§. 10. O singură școală se institue în comune unde numărul copiilor obligați a umbla la școală, în decurs de 5 ani, nu trece în termin mediu peste 80, și unde împrejurările nu iartă instituirea de mai multe școli.

Două școli și doi învățători, fiecare de sine stătător și cu împărțirea prevăzută în §. 8, se institue în comune, cari în decurs de 5 ani au în termin mediu peste 80 copii obligați la școală.

Trei și mai multe școli și cu 3 învățători se institue în comune, unde numărul pruncilor obligați la școală în 5 ani consecutivi trece peste 160 elevi în termin mediu.

Art. 38: 1868 §. 29.

§. 11. În toate școlile populare cu curs de 6 ani, precum și în cele de repetițiune, băieții și băiețele sunt a se instrui, dacă se poate, separat unii de alții adecă în sale deosebite; dacă însă aceasta ar fi imposibil, atunci cel puțin în sala de instrucțiune comună, băieții să fie separat așezați de băiețe.

§. 12. Un învățător de regulă nu instruează mai mult de 80 elevi.

§. 13. Învățătorul îngrijește de ocuparea corespunzătoare a elevilor din fiecare curs.

Art. 38: 1868 §. 52.

§. 14. În școala de toate zilele numărul orelor pe săptămână îl stabilește planul de învățământ.

Art. 38: 1868 §. 53.

§. 15. În școala de toate zilele până la anul al 10-lea al etății sunt obligați, să cerceteze școala regulat toți elevii pe timpul instrucțiunii; pentru elevii trecuți de 10 ani comitetul parohial poate permite, ca 2 luni din timpul de instrucțiune pe timpul lucrului de câmp să se țină școală numai Dumineca.

§. 16. Acea parte a tinerimei de ambe sexe, care sau a trecut cursul regulat de 6 ani al școlii populare, sau din oarecare cauze n'a putut trece prin acel curs, e îndatorată a cerceta școala de repetițiune până la împlinirea anului al 15-lea de etate.

În privința frecventării școlii de repetițiune, a separării sexelor și a inspecțiunii au a se observa normele prescrise pentru școala populară elementară cu curs de toate zilele.

§. 17. În școala de repetițiune elevii vor forma două despărțăminte:

a) Despărțământul acelor, cari au trecut cursurile prescrise ale școlii populare elementare cu curs de toate zilele;

b) Despărțământul aceluia, cari n'au cercetat de loc sau prea puțin acele cursuri.

§. 18. De instrucțiune în obiectele de învățământ prescrise pentru școlile de repetițiune au să îngrijască învățătorii școlii populare.

Instrucțiunea în religie atât la școala de toate zilele, cât și la școala de repetițiune, are să o provadă preotul designat de Consistor.

Art. 38:1868 §. 52, §. 90 p. 8.

§. 19. Orele de instrucțiune în școala de repetițiune se vor ține de comun Dumineca și sârbătoarea, cu excepțiunea zilelor dinții ale Crăciunului, Paștilor, Rosalielor, apoi ziua de Anul nou și de Bobotează și Duminecile și sârbătorile din decursul ferielor anuale de vară ale școlii populare; sau și în zile de peste săptămână în timp liber de lucru. Numărul minimal al orelor în școala de repetițiune este iarna de 5, vara de 2 pe săptămână.

Începutul și sfârșitul instrucțiunii în școala de repetițiune coincide în fiecare an cu terminii respectivi ai școlii populare elementare cu curs de 6 ani; tot asemenea și esamenele.

III.

Edificiile școlare.

§. 20. Edificiile școlii să se așeze la locuri svântate și sănatoase, să aibă pozițiune liberă, intrări comode, lumină și aer de ajuns.

La alegerea locului pentru zidirea școlii să se poarte grige, ca ea să nu vină în apropiere de locuri apătoase, de cimiterii, ospetării, deposite de gunoiu sau de alte locuri, cari pot infecta aerul sau periclită sănătatea și moralitatea școlarilor.

§. 1. Zidirile nouă să se facă din material solid, să aibă sub dânsle pe cât se poate pivniță, iar încăperile școlare să fie ridicare cel puțin cu 0.8 metri deasupra nivelului stradei, resp. curții.

Zidiri școlare, unde intrarea în salele de școală este deadreptul de pe stradă sau din curte, nu sunt admisibile.

Salele de școală să nu stee în legătură directă cu nici o sală, ce servește de locuință.

Dacă zidirea școlară în urma unei concesiuni speciale a Consistorului se mai folosește și spre alte scopuri (d. e. ca cancelarie comună ș. a.), atunci încăperile menite pentru scopuri curat școlare au a se deosebi de celelalte așa, că nici intrările nici scările să nu fie comune.

§. 22. Galeria și scările (treptele) să aibă lărgimea necesară de 2 resp. 1.5 m., să fie luminoase, putându-se ventila curând și bine. Scările să nu fie prea piezișe și ducând într'un etaj să nu fie făcute într'una, nici în formă spirală, ci să aibă mai multe despărțăminte cu locuri de repaus. De lătura scărilor să se facă ostrețe (răzimușe) destul de înalte și solide.

Înainte ușilor, cari din galerie duc în salele de școală și înainte scărilor să se așeze o răzătoare de fer, rogojini de paie, sau grătore de lemn sau de fer, pentru curățirea încălțăminte de noroiu, înainte de a intra în școală.

§. 23. În zidiri școlare mai mari au a se face localitățile de lipsă pentru așezarea colecțiunilor de mijloace de învățământ și o chiliă, în care să se retragă învățătorii în pauzele dintre ore. Aceasta din urmă poate servi totodată ca cancelarie pentru direcțiunea școlară.

§. 24. În zidiri școlare unde se instruează băieții separat de băiete, atât intrările cât și galeriile despărțământului de băieți să fie deosebite de ale despărțământului de băiete.

§. 25. Numărul salelor de învățământ să normeeză prin numărul școlilor, respective prin numărul pruncilor obligați a cercetă școala.

Art. 38:1868 §. 26, 27.

Salele de învățământ să nu fie mai mari decât e de lipsă pentru a cuprinde 80 elevi, computând pentru un elev un spațiu de 0.6 până 0.8 m. (8 - 12 urme). Înălțimea școlii să fie de 3.5 până la 4.5 m., lungimea să nu treacă peste 12 m.

Podelele să fie din lemn bun, sănătos, niciodată însă de cărămidă, peatră sau pământ bătut.

Spoiala păreților să fie de culoare fără amestecuri otrăvicioase, uniformă, deschisă cenușă-albastră sau verzie-cenușe.

Ușa să aibă cel puțin o înălțime de 2 m. și lărgime de 1 m., să fie așezată în păretele din fața păretelui cu ferestrele.

Păretele cu ferestrele să fie cât e cu putință îndreptat spre miez-zi apus.

§. 27. Salele de învățământ să-și capete lumina prin ferestre, așezate toate în un părete așa, ca lumina să vină școlarilor totdeauna din stânga.

Toate ferestrele unei sale de învățământ să aibă 1/6—1/4 din suprafața salei.

Aripa de sus a ferestrelor se recomandă a se întocmi așa, ca să se miște în jurul unei osii orizontale, pentru a se putea deschide ușor de jos spre înlesnirea ventilațiunii.

Ca școlarii să fie feriți de efectele stricăcioase ale luminei reflectate de alte zidiri din fața școlii, ferestrele au să fie înzestrate cu perdele de pânză neînălbită, de mărimea ferestrei, mișcându-se vertical de jos în sus.

§. 28. Pentru încălzirea salelor de învățământ se pot folosi — unde nu sunt alte întocmiri corăspunzătoare — cuptoare de tuciu sau de căhale. Cuptoarele de tuciu însă trebuie să fie încunjurate cu o mantauă de zid, de lemn sau de fer.

Temperatura în sale iarna să nu fie mai mare de 15°R. și nici mai puțin de 13°R.

§. 29. Ca aerul din sala de învățământ să se poată premeni, au să se facă întocmirile corăspunzătoare pentru ventilațiune.

Ventilațiunea să se facă în pauzele dintre ore sau chiar și în decursul orei, însă așa, ca cei prezenți să nu fie molestați nicidecum sau chiar periclitati prin curentul de aer produs.

§. 30. Salele, galeriile scările și ferestrele să se conserve totdeauna în cea mai mare curățenie.

§. 31. Fiecare edificiu școlar să aibă umblători necesare corăspunzătoare numărului școlarilor. De sine se înțelege, că umblătorii băieților trebuie să fie despărțiți de ale băiețelor.

Cabinetele să fie întocmite așa, ca să se poată ventila ușor; păreții să fie de culoare deschisă. Umblătorii sunt a se curăți în fiecare zi, podinele odată pe săptămână, iar gropile (cloacele) să se golească de câte ori cere trebuința.

Art. 38:1868 §. 28.

§. 32. Zidirile vechi școlare se vor adaptă, pe cât numai se poate, conform prescrișelor din §§. precedenți.

IV.

Mobiliarul școlii.

§. 33. Fiecare școală poporală trebuie să fie înzestrată cel puțin cu următoarele mobile: bănci și mese pentru școlari, o tablă neagră de perete, o masă și scaun pentru învățator, un scrin.

§. 34. Băncile și mesele pentru școlari se întru-nească cel puțin următoarele condițiuni:

a) să corăspundă mărimii elevilor. Fiecare școală să aibă în proporțiune cu mărimea școlărilor, cel puțin 3 categorii de bănci și mese;

b) să fie întocmite așa, ca elevul să poată șede sau să stă în ele comod. Fața mesei să fie în depărtare corăspunzătoare de ochii elevilor, iar spatele băncilor să permită o răzimare comodă a corpului;

c) scândura menită pentru ședere să aibă o lățime de 31—41 cm.; la dunga dinainte să fie puțin rotunzită și ridicată, la cea din dărăt puțin scobită; înălțimea ei dela pământ să fie corăspunzătoare mărimii școlărilor, așa, ca, șezând elevul pe ea, șoldul cu fluerul picioarelor să formeze un unghi drept, ear tălpile să steie orizontal pe podini;

d) suprafața mesei având o lățime de 38—45 cm., să fie înclinată spre elev cu 4—5 cm. La marginea de sus a planului înclinat să aibă un șoc (parcan) pentru așezarea condeielor, a stilurilor etc. și un loc plan pentru așezarea călimarelor în găuri facute anume spre acel scop. Sub masă să se aște o poliță pentru punerea cărților;

e) dungile meselor și băncilor să fie tâmpite;

f) fiecare elev să dispună de un spațiu de 50—60 cm. din lungimea băncii;

g) băncile să se așeze așa, ca fiecare școlar să vadă pe învățator fiind văzut de el, și să capete lumina dela stânga.

§. 35. Tabla de perete să fie plană, neagră, însă să nu scripească. Pe o parte poate fi liniată cu roșu. Pentru curățirea ei să se aște totdeauna o spongiă umedă și o bucată de pânză uscată. Spre a putea așeza tabla după împrejurările de lumină și pozițiunea elevilor, se recomandă a pune tabla pe un stativ, în care ia cu ajutorul unor greutateți agățate să se poată ridica sau slobozi în jos după trebuință.

§. 36. Scrinul să fie de ajuns de mare pentru a cuprinde mijloacele necesare de învățământ, sau materialul de lucru de mână în clasele de fete. El trebuie să aibă o incuietorie bună.

§. 37. În salele de desen și în cele de lucru de mână pentru fete, mesele să aibă față orizontală, iar pentru ședere să ie scaune cu spate deosebite pentru fiecare elev.

§. 38. În legătură cu fiecare școală poporală are să se aște o grădină școlară și un loc de gimnastică.

Grădina trebuie să fie provăzută cu unelte neapărat de lipsă pentru cultivarea ei; iar locul de gimnastică cel puțin cu un aparat, care să cuprindă o scară verticală, una orizontală, doi sulii verticali, două funi cu verigi la capete, o fune atârnată în jos, un stativ cu un sul orizontal.

V.

Sustinerea și provederea școlii.

§. 39. Fiecare comună bisericăască română ort. răsărit. e îndatorată a ridica pe spesele sale un edificiu școlar corăspunzător normelor din §§. precedenți, a-l înzestra cu mobilierul necesar și cu aparatele necesare de învățământ, și a îngriji pentru sustinerea lui întru toate în bună ordine.

Art. 38: 1868 §. 142.

§. 40. Tot în sarcina comunei confesionale cade provederea cu cărți și alte recvisie de lipsă a elevilor dovediti săraci și lipsiti de mijloace.

§. 41. Spre acoperirea speselor pentru sustinerea și provederea școlii, comuna confesională e îndreptătită a pune un arunc sau o contribuțiune pe toți membrii săi.

§. 42. Acolo, unde școala confesională înainte de anul 1868 s'a sustinut cu totul, sau a primit în parte, oarecare subvențiune din venitul comunei politice; sustinerea și respective subvenționarea e de a se primi și pe viitor (§. 25. art. de lege XXXVIII. 1868).

§. 43. Fiecare comună bisericăască înființează pe sama școlii o bibliotecă parohială.

§. 44. Edificiile școlare trebuie să se asigure în contra focului.

VI.

Salarul învățătoresc.

§. 45. Salarul unui învățator ordinar nu poate fi mai mic de 600 c., iar a unui suplent ori adiunct nu poate fi mai mic de 400 c.; afară de asta și unul și altul trebuie să aibă locuință potrivită și grădină $\frac{1}{4}$ juger.

Aceasta dispozițiune a legii, se refereste și la salarele învățătoarelor.

§. 46. Pentru învățătorii și învățătoarele cu cvalificațiunea recerută se statorește adausele cuincuenale, adecă din cinci în cinci ani — câte 100 c., cari se repetesc de 5 ori și pot ajunge la suma de 500 c.

Acestea adause — cuincuenale — însă nu pot fi computeate în plusul salarului, ce ar trece peste 600 c.

Adausele — cuincuenalele adecă — de cinci ani pentru învățătorii cvalificați, cari sunt în aplicare definitivă, au să fie socotite cu incepere dela 25 Septembrie 1893, și așa întâiul adaus de cinci ani are să fie validat la 1 Octombrie 1898, iar pentru învățătorii cari vor intră în funcțiune de acum înainte, timpul pentru îndreptărire la adausele cuincuenale se va incepe dela aplicarea definitivă. Fiecare învățator numai prin serviciu neinterupt și poate câștigă îndreptărire la aceste adause cuincuenale.

§. 47. Salariile învățătoresci pot constă din bani gata, din naturalie și din venitul realităților și a pământului învățătoresc; prețul naturalielor se compute după calculul mediu al celor zece ani din urmă, iar venitul pământului se compute după venitul catastral cu adausul sporului de venit al pământului, ce se poate constată prin atestat dela primăria comunală, amăsurat ordinațiunei ministeriale de ditto 31 Octombrie 1893, Nr. 38072.

Paușal de cancelarie, sau alte venite accidentale nu pot fi computeate în salarul învățătoresc.

§. 48. La caz, dacă comuna bisericăască nu poate providea pe învățator cu locuință potrivită și cu grădină de $\frac{1}{4}$ jugăr, în locul acestora are datorință a-l rebonifica în bani cu o sumă amăsurată prețului acestora, care sumă nu se compute în salar.

Salarele învățătoresci stabilite și sistemisate nu se mai pot reduce nici la o întâmplare.

§. 49. Emolumentele învățătoresci pentru fiecare școală confesională, cu provocare la concluzul sinodului parohial, prin care s'a sistemizat acel salar, au să fie specificate și constatate separat prin un „act officios“ datat și subscris de președintele și notarul comitetului parohial ca comisiune școlară, apoi provăzut cu sigilul comitetului ori al oficiului parohial.

Aceste „acte oficiale” despre constatările salarelor vor fi a se prezenta Consistorului ca autoritate superioară școlară pentru ratificare.

§. 50. Comunele cari nu vor putea din mijloacele proprii să dea salariul prescrip în acest regulament se vor adresa la Consistor pentru ajutor

§. 51. Pentru acoperirea și încasarea regulată a salarelor și emolumentelor învățătoarești dela școalele profesionale, au datorință a se îngriji comunele bisericesti prin organele proprii, fiind îndatorate a plăti salariul învățătoareesc anticipative în rate lunare ori trimestriale, iar emolumentele naturale a le încasa prin organele parohiale fără intervenirea învățătorului și a le administra anticipative respectivului învățător astfel, ca rata ultimă să fie plătită până la finea lunii Noiembrie a fiecărui an.

§. 52. De cumva comuna bisericască nu se va îngriji prin organele sale de încasare și administrarea regulată a emolumentelor învățătoarești, Consistorul la cererea învățătorului ori la arătarea oficială din altă parte, va cere încasarea esecutională pe calea comitetului administrativ comitatens în contra comunei bisericesti respective și a singuraticilor ei parohiani.

§. 53. Dotațiunea învățătoarească este a se repartiza asupra singuraticilor locuitori, încât se poate după starea materială a acelora, pe baza dării directe; spre scopul acesta preoții parohiali sunt însărcinați a procura datele de dare directă dela notarii comunali, și apoi pe temeiul acelora, eventual cu ajutorul notarului respectiv, a face repartițiunea salariului învățătoareesc; iar asupra acelor credincioși și locuitori din comună, cari nu plătesc dare directă, este a se repartiza salariul învățătoareesc după o cheie ce va stabili comitetul parohial astfel, ca aceștia să contribuie la salariul învățătoareesc cel puțin cu jumătate a minimumului, ce-l plătesc locuitorii după darea directă.

§. 54. Deoarece după legea de instrucțiune §. 45 art. XXXVIII. 1868, în acele comune, în cari există numai școală confesională de a noastră, locuitorii de alte confesiuni — încât aceia ca minoritate nu au școală proprie separată, nu contribuie la susținerea altei școli sau dacă nu sunt supuși la darea școlară de 5% pentru fondul școlii comunale — încă au datorință a concurge la susținerea școlii noastre confesionale din acea comună; drept aceea: în acele comune parohiale submanuate, în cari sunt numai școli confesionale de ale noastre, oficiile și comitele parohiale sunt îndreptățite a împărți salariul învățătoareesc în bani și asupra locuitorilor de alte confesiuni din respectiva comună, de cumva aceia nu contribuie la altă școală.

§. 55. În acele comune parohiale, cari susțin școala confesională, însă dotațiunea învățătoarească nu voiesc a o întregi la suma prescripă, oficiile parohiale — amăsurat §-lui 9. din art. de lege XXVI. 1893, — sunt îndatorate din oficiu fără ascultarea respectivelor comune, a face aruncul, respective repartițiunea salariului învățătoareesc în suma de 600 cor. pe lângă locuință și grădină, având acele repartițiuni până la termenul prefript a le înainta consistorului eparhial pentru aprobare și validitate.

§. 56. După moartea învățătorului, văduva și orfanii lui rămân în cvartir și în folosința salariului întreg învățătoareesc timp de o jumătate de an.

VII.

Învățătorul.

A) *Instituirea învățătorului.*

§. 57. Instituirea de învățător se face sau pe calea alegerii în mod definitiv sau prin denumire în mod provisor.

§. 58. Devenind vre-un post de învățător vacant, pentru întregirea lui se escrie concurs.

Statutul Organic §. 25. p. 5.

§. 59. La escrierea concursului sunt a se observa următoarele:

1. Concursul se compune de către comitetul parohial, și are a conține în mod cât mai precis condițiunile, ce se cer dela învățător, și emolumentele, ce i-se acordă.

Condițiuni prin cari s'ar cere dela rețurenți afară de atestatul de calificățiune învățătoarească alte pregătiri superioare, ori prestațiuni deosebite, afară de prevederea învățământului și cantoratul în biserică, se pot pune numai atunci, dacă concursul respectiv ofere și remunerațiuni speciale peste salariul minimal stabilit.

2. Să conțină termenul pentru însinuarea concurselor, care nu poate fi mai scurt de 30 de zile dela prima publicare.

3. Concursul se va transpune oficiului protoprezbiteral, care aflându-l în ordine, îl publică.

4. Comitetul parohial e obligat a escrie concurs în termen de 8 zile, dela devenirea în vacanță a postului; iar protoprezbiterul are a publica acel concurs în termen de alte 8 zile.

5. Dacă comitetul parohial din orice cauză nu va escrie concursul în termenul de mai sus, oficiul protoprezbiteral îl va îndatora la împlinirea acesteia, punându-i un termen de 3 zile; dacă nici solicitarea aceasta nu ar avea succes, protoprezbiterul face arătare Consistorului, care va lua măsuri disciplinare față cu comitetul parohial și dispune în sfera proprie de activitate, ca instrucțiunea să nu sufere.

6. Spre cruțarea speselor publicațiunii oficiul protoprezbiteral poate conține mai multe sau și toate concursurile din tract într'un concurs, fiind în atare caz a se repartiza speșele publicării în măsură egală asupra tuturor comunelor interesate.

7. Termenul alegerii are a se fixa din partea protoprezbiterului astfel, ca însuși să poată conduce toate alegerile.

8. Candidații cari vor concura în mai multe comune din diferite protoprezbiterate, vor avea a aminti aceasta în suplica lor, (numind acele comune și protoprezbiterate), iar concernentele oficii protoprezbiterale se vor pune în conțelegere în privința fixării termenului de alegere astfel, ca între ambele alegeri să cadă un interval de cel puțin 8 zile, sub care oficiul protoprezbiteral, în tractul căruia s'a efeptuit mai întâi alegerea, va încunoștința pe celalalt despre rezultatul acesteia.

§. 60. Alegerea e a se îndeplini cu strictă observare a prescripțiilor Statutului Organic, referitoare la alegeri în general, specialmente a celor precisate în §§. 9. 10. 13.

§. 61. De baza alegerii servește lista candidaților, care fără privire la numărul concurenților se compune cu stricta observare a dispozițiunilor Stat. Org. precizate în §§. 23. pct. 6 (interpretat prin concluzul congresului din 1878, Nr. prot. 218) și 122 pct. 11, în sensul cărora sunt a se observa următoarele norme:

a) Concurent fără atestat de calificare învățătoarească dela Consistor nu se poate primi în lista de candidațiune.

b) Lângă atestatele de calificare estradate în anii 1872—1882 se cere o diplomă specială pentru limba maghiară.

c) Atestatele de calificare estradate dela 30 Iunie 1882 încoace au a conține și calificarea concurentului pentru propunerea limbei maghiare.

d) În lista de candidare se vor primi toți concurenții cu calificarea cerută prin concurs, a căror poziție cu concurs a fost înaintată în termenul legal.

Arangierea în lista de candidare se va face cu considerare la gradul mai nalt de studii premergătoare.

e) Dacă ar fi numai un singur candidat cu calificarea cerută prin concurs, sinodul parohial are dreptul a-l alege, ori a decide publicarea unui nou concurs.

f) În cazul, când cu privire la candidare s'ar ivi divergențe între comitetul parohial și protopopul, ori substitutul acestuia, alegerea se amână și actele se subștern spre decideră la Consistor.

§. 62. Dacă nu va concura nici un individ cu atestat de calificare, candidarea și resp alegerea nu poate avea loc.

§. 63. După expirarea termenului concursului, oficiul protoprezbiteral, dacă sunt concurenți calificați în sensul §. 13 din Stat. Org. convoacă sinodul parohial pentru efectuarea alegerii. Sinodul electoral în sensul §. 13 din Statutul Organic trebuie să fie convocat și condus de însuși protoprezbiterul tractual. Caz de împedare din orice cauză protoprezbiterul se substituie prin un membru al scaunului protopopesc.

§. 64. Sinodul electoral după constituire procede la alegere, care se face prin votare nominală sau secretă.

Votarea secretă trebuie să fie cercetată prin atâția membri ai sinodului parohial, câți membri ordinari are comitetul parohial al parohiei respective.

Dacă nici un candidat n'a întrunit majoritatea absolută, se face alegere restrânsă între cei 2 candidați cari au întrunit mai multe voturi; dacă ambii au întrunit voturi egale, decide votul presidentului.

§. 65. Actele electorale sunt a se așterne în termen de 3 zile Consistorului care după expirarea termenului de recurs (§. 16 Stat. Org.) va urmări în sensul §. 124 din Statutul Organic. Tot în acel termen este a se raporta Consistorului, dacă la concursul publicat nu a competi nimeni, sau numai indivizi fără de atestat de calificare, subșternându-se petițiunile concursuale și toate documentele acestora.

§. 66. Abateri dela condițiile publicate în concurs nu sunt permise și alegeri făcute cu atari abateri se privesc ca nule. Asemenea sunt strict oprite atât scăderea prin comitet a emolumentelor învățătoarești esistente cât și negocierea între candidați și comitet pentru micșorarea acestora. Alegerea acelor candidați, cari vor oferi în modul acesta serviciile lor, se va privi de nulă și li se va detrage pe cale disciplinară dreptul de a candida la vre un post bisericesc pe unul sau mai mulți ani, sau și pentru totdeauna. Asemenea vor fi urmăriți, și eventual se vor lipsi dela exercitarea drepturilor constituționale pe unul sau mai mulți ani acei membri ai comitetului parohial, cari vor propune sau vor intra în astfel de negocieri.

§. 67. Eschiși cu totul dela oficiul învățătoresc sunt acei indivizi, cari au fost judecați prin sentință criminală pentru crime sau delicta mășave și imorale, cari au vre-un defect moral notoric, în fine cari pătinesc de vre-o boală corporală sau spirituală.

§. 68. Învățătorii aleși după prescripțiile acestui Regulament se provăd din partea Consistorului cu de-

cret, în care se vor espune și emolumentele salariului, la care este alesul îndreptățit, și pe baza acestui decret alesul devine definitiv și nu se poate mova din post, decât prin sentință disciplinară.

§. 69. În termen de 14 zile dela întărire, în tot cazul însă cu 3 zile înainte de începutul anului școlar învățătorul nou ales are a se prezenta în comuna concernentă comitetului parohial, care-l va introduce numai decât în post, predându-i pe lângă inventar și reversal toate mobilele, aparatele, cărțile ș. c. l. câte aparțin școlii.

Dacă învățătorul fără de cauză foarte gravă și documentată cu acte oficiale nu-și ocupă postul nici în termen de 8 zile dela primirea actului de întărire, își perde dreptul la acel post și nu se va putea denumi nici suplent la altă școală pentru acel an școlar.

În atare caz comitetul parohial raportează numai decât oficiului protoprezbiteral, iar acesta Consistorului, care va denumi vre-un suplent spre prevederea învățământului pentru acel an școlar.

§. 70. Învățătorul definitiv și instituit în postul său nu mai poate părăsi la nici un caz acel post în decursul anului școlar.

Resignarea de bună voie poate urmări și se poate primi numai cu finea anului școlar, și are să se aștearnă oficiului protoprezbiteral cel puțin cu o lună înainte de încheierea anului școlar în forma unei declarațiuni scrise și subscrise de învățător și vidimate de directorul local și președintele comitetului parohial. La din contră resignațiunea nu se poate considera și învățătorul trebuie să rămână la postul său și pentru anul viitor școlar.

§. 71. Pentru ameliorarea pozițiunii lor, învățătorii definitivi și fără normarea resignării în §. precedent pot concurge la posturi de învățători. În asemenea caz consistorul dispune din caz în caz, când are să iasă un asemenea învățător din oficiul avut și când să ocupe postul cel nou, la care a fost ales.

§. 72. Învățătorii, cari vor părăsi postul lor fără de observarea acestor prescripții, perd dreptul la orice oficiu eclesiastic, ce și l-au acvirat, și pot fi eschiși și pe viitor dela candidare pe unul sau mai mulți ani.

§. 73. Dacă din orice cauză nu se face alegere, respective dacă alegerea făcută nu se întărește din partea Consistorului, atunci Consistorul denumește învățător provizor sau suplent.

Tot asemenea denumește Consistorul învățători provizori pretutindeni, unde din orice cauză nu s'a întregit postul prin alegere.

§. 74. De învățător suplent poate fi aplicat sau un învățător cu testimoniu de calificare, sau un preparand absolutent, care însă dela timpul absolvării sale nu poate funcționa fără atestat de calificare mai mult de 2 ani, sau un teolog absolutent.

§. 75. Toți preparanzii sau teologii absolvenți, cari optează la posturi învățătoarești, sunt obligați în termen de doi ani de zile a se supune examenului de calificare învățătoresc, la dincontră își perd dreptul de a putea fi învățători.

B) Datorințele învățătorului.

§. 76. Educațiunea și instrucțiunea, menținerea ordinii și a disciplinei în școlile populare o îngrijește învățătorul.

§. 77. Învățătorul e dator a-și implini cu scumpătate oficiul său, a urmări conștientos tuturor legilor și ordinațiunilor autorităților superioare confesionale, a încunjuță orice abus de pozițiunea sa și de școală, a supraveghia cu luare aminte pe toți elevii puși sub paza sa, a îngriji cu scumpătate de creșterea morală

și spirituală conform prescripțiilor pedagogiei și a regulamentelor de instrucțiune, resp. a planului de învățământ.

Din propria putere și fără incuviințarea autorităților competente învățătorul nu poate face schimbări în planul și în timpul de învățământ, nu poate introduce cărți școlare nouă, sau manuscrite sau alte mijloace de învățământ, ci în privința acestora are a se conforma dispozițiilor Consistorului, respective sinodului eparhial, care designează cărțile și mijloacele de învățământ admisibile.

Din cărțile și mijloacele de învățământ admise de Consistor, învățătorul va alege cele ce pentru împrejurările particulare îi par mai potrivite, făcând despre alegerea urmată arătare comitetului parohial.

§. 78. Învățătorului nu-i este iertat a impune elevilor lucrări incompatibile cu disciplina școlară, sau cari nu stau în legătură cu scopul instrucțiunii.

§. 79. În interesul educației și al învățământului învățătorul trebuie să stea în contact neîntrerupt cu casa părintească a elevilor, căutând a aduce o armonie priincioasă între activitatea școlii și a casei părintești. Cu deosebire în cazuri de transgresiuni și de neglijință a elevilor, învățătorul trebuie să se pună în conțelegere cu părinții pentru a căuta remediarea răului, sau a stabili pedepsele, ce se vor părea necesare.

Dă elevilor de școală concediu până la 3 zile, pentru concedii mai lungi cere consăntămintul directorului local.

§. 80. Învățătorul are să poarte grige, ca localitățile școlii, mobilele și aparatele și mijloacele de învățământ totdeauna să fie curate și în stare bună.

Localitățile de școală să nu le folosească el, dar să nu permită a fi folosite nici de alții spre scopuri contrare destinațiunii lor.

Aflând de lipsă vr'o îndreptare, reparatură, procurare de nou de obiecte, are a face arătare la directorul local, care va cere dela comitetul parohial îndeplinirea celor cerute. Nedându-i-se ascultare va face arătare la inspectorul districtual de școale.

§. 81. Învățătorul are să vină în clasă cu $\frac{1}{4}$ oră înainte de începerea lecțiunii, pentru a face dispozițiunile necesare; lecțiunile să le înceapă și încheie punctual la timpul fixat de plan.

§. 82. Dacă se întâmplă să se bolnăvească, sau din alta cauză întemeiată să nu poată ține lecțiunile prescrise, învățătorul are să facă îndată arătare în scris sau verbal directorului local, spre a dispune cele de lipsă pentru suplinire.

Pentru cazuri de urgență poate da directorul local concediu de 1 zi, inspectorul școlar confesional 8 zile, iar concedii pe timp mai îndelungat le acordă Consistorul.

În tot cazul se vor face dispozițiunile necesare pentru suplinire.

§. 83. Învățătorul are să poarte evidență exactă despre progresul, diligența, purtarea morală a elevilor; înseamnă regulat în protocolul amintit absențele scuzate și nescuzate; presintă la sfârșitul săptămănei consemnarea absențelor presidiului comitetului parohial, care are să poarte grige pentru admonițiunea resp. pedepsirea celor neglijenți și renitenți conform legii prin autoritățile comunale competente. Într'alt protocol va însemna pe scurt lecțiunea pertractată în fiecare oră. Aceste protocoale și consemnări învățătorul le va avea totdeauna în școală și e dator a le arăta, oricând le va cere directorul sau locțiitorul lui, sau delegatul Comitetului parohial.

Mobilele, mijloacele de învățământ, biblioteca școlară le va ține în bună ordine, fiind responsabil pentru dănsese, și la sfârșitul anului școlar, sau în cazuri estraordinare și în alt timp, va face raport exact Comitetului parohial despre starea lor.

Instr. minist. de dato 2 Se t. 1876 Nr. 20311 §. 59.

Când inspectorul regesc de școale se folosește de dreptul ce i-l dă legea de a vizita școalele confesionale spre a se informă: dacă în acelea se propun obiectele prescrise în §. 11, punctul 3, al articolului de lege XXXVIII din 1868; dacă se observă planul de învățământ emanat dela autoritatea superioară confesională, și dacă se folosesc numai cărți școlare admise din partea acesteia — învățătorul e dator a aviză pe directorul local și apoi a esamăna în prezența lui pe școlari din toate obiectele prescrise; a arăta planul de învățământ și de împărțirea orelor; cărțile și mijloacele de învățământ folosite în școală și consemnarea oficială a acestora, matricula, cronică, protocolul de absentări, în fine dacă i-se va cere, atestatul său de calificatiune.

§. 84. La școalele populare directorul local e dator a controlă cu conștientiositate mersul afacerilor școlare în toate direcțiunile. În comunele, unde sunt mai multe școale, prin urmare și mai mulți învățători, comitetul parohial alege dintre învățătorii definitivi pe cel mas expert și mai harnic de director școlar, care nu are altă chemare, decât a îngriji, ca fiecare învățător să propună același material, în aceeași estensiune și cât se poate și după aceeași metodă. Alegerea se așterne prin propop Consistorului spre întărire și prevederea cu decret alesului. Ceialalți învățători dătoresc directorului ascultare și stimă, având dintr'altele a trăi cu toți în armonie frătească, ca astfel să câștige încrederea și stima publicului, să promoveze cu puteri unite cauza învățământului și să ridice prestigiul școlii.

§. 85. La cerere învățătorul estradă elevilor să atestat școlar subscris de dănsul și de directorul local. Consistoarele respective vor îngriji de formularele necesare.

VIII.

Frecventarea școlii.

Art. 38:1868 §. 49.

§. 86. Școala poporală cu cursul regulat de 6 ani sunt datori a o cercetă toți copiii dela al 6-lea până la al 12-lea an implinit. Esecțiune se face numai cu acei copii, cari după un curs de 4 ani în școala elementară pășesc în o școală mai înaltă (școală civilă, reală, gimnaziu etc.) și acolo învață cel puțin 2 ani. Dela al 12-lea până la al 15-lea an urmează îndatorirea de a cercetă școala de repetițiune.

§. 87. Pentru constatarea numărului și al numelui copiilor obligați a cercetă școala, parohul local va face cel puțin cu o lună înainte de începerea anului școlastic o consemnare exactă a aceloră după matriculele parohiale și o va prezentă comitetului parohial.

Cu cel puțin 2 săptămăni înainte de începerea anului școlastic, comitetul parohial pe calea oficiului parohial va aduce la cunoștința respectivilor părinți prin publicare în biserică sau pe altă cale potrivită, ziua începerii anului școlastic și a înmatriculării școlarilor.

Cu 3 zile înainte de începerea anului școlastic părinții, cari au copii îndatorăți a frecventă școala, au să se prezinte cu copiii lor la învățătorul resp. la directorul școlar spre a-i imatriculă. — Acei părinți, cari nu vor da ascultare prescrierilor legii, vor fi admoniați mai întâi și dacă nici după admonițiunea

aceasta nu vor ascultă, comitetul parohial va cere dela primăria comunei pedepsirea celor renitenți, conform §. 4 din articolul de lege 38 din 1868. La cazul dacă primăria comunală nu ar corespunde provocării comitetului parohial, acesta va face fără amânare arătare inspectorului districtual al școalelor confesionale.

§. 88. Obligați a cercetă școala sunt toți pruncii, cari cu începutul anului școlar au împlinit al 6-lea an al etății.

§. 89. Copiii obligați sunt îndatorăți a cercetă regulat în fiecare zi școala în orele prescise.

Absențe cari în decurs de 8 zile nu se scuză, se privesc de nescusabile.

§. 90. Despre absențe poartă învățătorul o consemnare esactă pentru fiecare zi. Absentarea înainte de amiază se socotește de una absență, cea de după amiază de a doua absență.

La sfârșitul fiecărei săptămâni învățătorul așterne conspectele despre absenții comitetului parohial. Acestea se cerează pe autoritățile comunale politice a constrânge pe cei cu absenții nescusate la cercetarea școlii.

Unde vina absențării o poartă însuși elevul, el se va pedepsi prin mijloace disciplinare școlare, unde însă sunt de vină părinții, aceștia vor fi supuși pedepselor normale.

Un conspect sumar despre absențe se va trimite în toată luna inspectorului confesional cu observarea, dacă și întru cât au satisfăcut autoritățile comunale îndatoririlor lor.

§. 91. Dispensați dela îndatorirea de a cercetă școala poporală pot fi:

a) Ceice dovedesc în mod demn de crezământ, că cercetează altă școală poporală sau superioară.

b) Ceice dovedesc, că primesc o instrucțiune corespunzătoare privată.

c) Cei atacați de vre-o boală incurabilă trupească sau spirituală.

IX.

Timpul de instrucțiune.

§. 92. Timpul de instrucțiune în sate e de cel puțin 8 luni, și în orașe și opide cel puțin de 9 luni.

În școalele dela sate anul școlar atât pentru școala de toate zilele, cât și pentru cea de repetițiune se începe cu prima Septembrie și se termină cu 30 Iunie. În școalele de toate zilele orele de instrucțiune se vor ține regulat înainte de amiază și după amiază.

§. 93. Feriile din decursul anului școlar se normează în următorul chip:

a) Feriile la sfârșitul anului școlar.

b) Duminecile, 4 zile la Crăciun, la Botezul Domnului 2 zile, la Paști din Dumineca Floriilor până Joi după Paști, 3 zile la Rosalii, iar la celelalte sărbători ziua sărbătorii.

c) În fiecare săptămână o zi aleasă de comitet în înțelegere cu învățătorul.

§. 94. Unde împrejurările locale reclamă abateri dela normele statorite în §. precedent așa, ca jumătate din ferii să se distribuie pe alte timpuri ale anului, comitetul parohial va trebui, să ceară pe calea usuală încuviințarea Consistorului eparhial.

Feriile cele mari se țin în lunile Iulie și August, iar celelalte 2 luni are învățătorul în înțelegere cu comitetul, să le împartă în decursul anului pe timpul de lucru.

X.

Mijloace și aparate de învățământ.

§. 95. Cărțile, cari se pot folosi în școala poporală de învățători și școlari sunt numai cele aprobate de sinodul eparhial.

Consistorul prin organele sale le va aduce la timp la cunoștința celor interesați.

Mijloacele de învățământ, cari trebuie să aibe fiecare școlar și fiecare școală sunt:

1. Cărțile și recvisitele prescise de Consistorul eparhial pentru fiecare clasă din fiecare obiect.

Pentru elevii săraci toate acestea se procură și distribuie gratuit de către Comitetul parohial.

2. Aparate de învățământ.

Fiecare școală trebuie să aibă cel puțin următoarele aparate de învățământ:

a) Câte un exemplar din cărțile introduse în școală.

b) Tabele alfabetice de părete și cel puțin două rânduri de alfabet cu litere mobile pentru execuții la cetire.

c) Obiecte de intuițiune pentru computul elementar (mașină de secoată, băișoare, globuri ș. a.).

d) Tabele de istoria naturală.

e) Un glob al pământului.

f) Câte un exemplar din mapele de părete a patriei și a Europei.

g) O bibliotecă școlară.

h) Aparatele mai necesare de gimnastică.

i) Un lineal și circin (compas, pașnic).

3. Conspecte de evidență.

Învățătorul e dator să poarte:

a) Un catalog al elevilor înmatriculați și înscriși pentru clasa sa.

b) O consemnare a materialului parcurs în fiecare oră din fiecare obiect.

c) O consemnare a absenților.

Afară de acestea trebuie să fie afișate în fiecare clasă împărțirea orelor de peste săptămână.

XI.

Disciplina.

§. 96. Scopul educațiunii fiind formarea caracterului, învățătorul îngrijește, ca în elevii săi săi să deșvoalte simțul religios-moral, simțul de datorință și de onoare.

Spre acest scop învățătorul va lucra cu toate mijloacele indicate de religione și de știința pedagogică.

§. 97. Atențiunea principală a învățătorului trebuie să fie îndreptată într'acolo, ca să dedee pe elevi la ordine, la curățenie, la ascultarea punctuală și la purtarea cuviincioasă. Curățenia are a se observă nu numai cu privire la corp și îmbrăcăminte, ci și în vorbe, la mijloacele de învățământ, la localul școlii și la toate lucrurile școlare.

Copiii infectați cu boale scârboase sau boale lipicioase se vor depărtă din școală până la vindecarea lor deplină.

§. 98. Copiii au să vină la timpul anumit la școală și fără permisiunea expresă a învățătorului nu-i este nimărui iertat a părăsi clasa. Spre a aduce toate în ordine pentru oră, învățătorul va avea să fie în

clasă cu 10 minute înainte de începerea orei. După ora primă se va face o pauză de 5 minute, după a doua de 15 minute. În paușa a doua copiii vor eși cu toții, sau după bănci, în curtea școlii învățătorul va supraveghea sau în persoană sau prin băeți mai pricepuți, ca să nu se facă disordine sau lucruri necuviincioase în curtea școlii.

§. 99. Ca mijloace pentru susținerea disciplinei pot servi: lauda și premiarea, însă cu escluderea premiilor dela examene; apoi admonițiunea între 4 ochi reprobarea înaintea clasei, starea în picioare în bancă sau afară de bancă, oprirea în școală după sfârșitul orelor prescise, însă sub supraveghierea învățătorului sau a celui designat de dânsul, la început fără, la caz de repetiție, cu detragerea prânzului. Oprirea aceasta în nici un caz nu se va întinde până în orele de noapte. Pedepse trupești se pot aplica numai cu învoirea părinților.

§. 100. Când un elev lipsește dela școală de capul său, învățătorul va aduce aceasta imediat la cunoștința părinților sau tutorilor, îndatorându-i pe baza responsabilității, ce le este impusă de lege, să poarte grije, ca astfel de cazuri să nu se mai repetească.

Pentru primul caz de absentare va da școlarului o admonițiune în școală, repetându-se absentările, învățătorul va pedepsi pe elev cu arest de câte o oră. Pe timpul arestului elevul va căpăta o ocupațiune.

Când părinții sunt de vină la absentările elevilor, atunci se vor aplica contra lor pedepsele fixate de lege.

§. 101. Observându-se semne de lene la un elev, acesta va fi admoniat a-și împlini datorințele până în ora din ziua următoare. Repetându-se astfel de cazuri, vor fi înștiințați părinții pentru a priveghea mai de aproape pe copilul lor, iar pe elev îl vor pedepsi conform naturii, sau cu înfruntare sau cu arest împreună cu ocupațiuni dictate anume, însă totdeauna sub supraveghiere.

Dacă toate acestea nu vor ajuta, se va face admonițiunea în fața directorului local și a părinților, cari vor putea să-i dicteze și o pedeapsă mai aspră.

§. 102. Aflând învățătorul, că un elev se poartă necuviincios cu persoanele, ce le întâlnește pe stradă, învățătorul îl va admonia în fața clasei întregi, arătând necuviința purtării, pentru cazuri de repetiție va gradua pedeapsa.

Elevii, cari față de conșolarii lor se poartă necuviincios, se vor pedepsi și de învățător cu pedepsele corăspunzătoare cazului și individualității elevului.

XII.

Obiectele de învățământ.

§. 103. În școlile populare elementare, obiectele de învățământ sunt următoarele:

1. Religiuina.
2. Limba maternă.
3. Limba maghiară.
4. Matematica, care se compune din:
 - a) Aritmetică.
 - b) Geometrie.
5. Științele istorice cari se compun din:
 - a) Geografie;
 - b) Istorie;
 - c) Constituția patriei.
6. Științele naturale cari se compun din:
 - a) Istoria naturală;
 - b) Fizica și chimia;
 - c) Economia.

7. Obiectele tehnice, la cari aparțin:

- a) Cantul;
- b) Desemnuri;
- c) Lucrul de mână;
- d) Gimnastica.

XIII.

Examenele.

§. 104. Spre a face părinților cu puțință a constată mai cu înlesnire, încât școala își împlinește misiunea sa și pentru a stârni un interes mai mare și mai general pentru instituțiunile școlare, se va ține la finea fiecărui an școlar un examen public.

Terminul examenelor, îl fixează inspectorul districtual (protoprezbiterul).

§. 105. La fiecare examen elevii vor fi întrebați din toate obiectele de învățământ. Examinator este învățătorul, dar cu învoirea inspectorului, ori cine altul poate pune școlarilor întrebări din obiectele, despre care e vorba.

Aflând inspectorul cu cale poate dispensa pe unii sau pe alții dintre elevi de a fi întrebați din fiecare obiect.

§. 106. Afară de oaspeții voluntari vor asista la examene ca reprezentanți ai autorităților respective școlare:

- a) Preotul și respective preoții din comună.
- b) Comitetul parohial.
- c) Inspectorul districtual sau substitutul său.

Consistorul poate delega la aceste examene un comisar din sânul său, sau pe alt bărbat de școală.

§. 107. Protoprezbiterul ca inspector districtual de școle numai în cazuri grave de împedecare va putea însărcina pe altă persoană competentă, să-l înlocuiască ca comisar la examene.

§. 108. Despre examenele făcute în protoprezbiterat se vor face rapoarte și anume:

- a) Comitetul parohial va raportă proximului sinod parohial.
- b) Substitutul comisar va raportă inspectorului.
- c) Inspectorul va raportă despre toate examenele în general Consistorului eparhial.

d) Delegatul Consistorului va raportă acestuia, având fiecare raportor a constată în general rezultatele examenelor și a face eventualele propuneri de îndreptare, unde le va afla de lipsă.

§. 109. Atestate se dau numai în limba română acelor elevi:

- a) Cari au absolvat cursul regulat de 6 ani (absolutor);
- b) Cari trec la alta școală sau se dimit din școală cu învoirea autorităților superioare școlare.

Absolutorul se poate denega acelor, cari nu au corespons pe deplin. Astfel de elevi sunt atunci îndatorăți a cerceta școala de toate zilele și peste timpul fixat de 6 ani.

Atestat de dimitere din școală primesc, afară de cei cu defecte nevindecabile fizice sau spirituale și acei elevi, cari au trecut peste etatea obligătoare a cercetă școala și despre cari învățătorii și-au câștigat convingerea, că o reținere mai departe în școală ar fi fără de folos. În aceste atestate se va face provocare la acest regulament.

(Sfârșitul va urmă în Nr. 4 al „Bis. și Școlii“).